

II

(Úvodné akty)

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

415. PLENÁRNE ZASADANIE V DŇOCH 9. A 10. MARCA 2005

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov o podpore družstiev v Európe“

KOM(2004) 18 v konečnom znení

(2005/C 234/01)

Komisia sa 23. februára 2004 rozhodla podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva konzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k navrhovanej téme.

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu, poverená prípravou prác výboru v tejto veci, schválila svoje stanovisko 14. februára 2005. Spravodajcom bol pán HOFFELT.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 415. plenárnom zasadnutí 9. a 10. marca 2005 (schôdza z 9. marca) 120 hlasmi za, 1 hlasom proti, pričom 3 sa zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Úvod

1.1 „Družstvo je samosprávne združenie osôb, ktoré sa dobrovoľne spojili, aby naplnili svoje spoločné ekonomické, sociálne a kultúrne potreby a ambície prostredníctvom demokraticky riadenej organizácie v spoločnom vlastníctve“. ⁽¹⁾ Aj keď právna definícia družstevnej spoločnosti môže mať v jednotlivých členských štátoch rôzne praktické naplnenie, v právnickej praxi sa uznáva ich charakter spoločnosti ako *intuitu personae*.

1.2 Družstevnú identitu posilňujú také hodnoty ako demokracia, rovnosť, spravodlivosť, solidarita, transparentnosť alebo sociálna zodpovednosť, ale tiež také princípy ako dobrovoľné členstvo, demokratické riadenie členmi, hospodársky podiel členov alebo angažovanosť pre spoločenstvo ⁽²⁾.

1.3 Družstvo sa líši od kapitálových spoločností tiež variabilnosťou kapitálu, ktorého podiely znejú na majiteľa a v zásade sa nedajú previesť na tretie strany, ktoré nie sú členmi družstva.

1.4 Takmer 140 miliónov obyvateľov Európskej únie sú členmi družstiev. Počet družstiev sa odhaduje na 300.000, pričom zamestnávajú približne 2,3 milióna osôb.

1.5 Družstevné podnikanie je charakteristické združovaním kúpnej a predajnej kapacity a pracovnej sily s cieľom uspokojiť ekonomické potreby členov družstiev. S touto formou podnikania sa stretávame vo väčšine hospodárskych odvetví a je vhodná i na napĺňovanie sociálnych, ekologických a kultúrnych cieľov.

1.6 Družstvá sú tiež zvlášť spôsobilé podieľať sa na plnení cieľov vyplývajúcich z Lisabonskej stratégie, pretože sa snažia uviesť do súladu hospodárske výkony, spoluprácu a osobný rozvoj jednotlivca.

1.7 Aj keď medzi družstvami existujú značné rozdiely vo veľkosti a rozvoji, vo všeobecnosti sú družstvá zakotvené v určitom miestnom spoločenstve. Tým sa podieľajú na charaktere a posilnení spoločensko-hospodárskej štruktúry regiónu, ako aj na udržaní sociálnej súdržnosti tých území, ktoré sú nútené čeliť zaostávaniu vo vývoji alebo rozsiahlym požiadavkám reštrukturalizácie ⁽³⁾. Toto lokálne zakotvenie im

⁽¹⁾ Družstevná charta schválená v roku 1995 na Kongrese Medzinárodnej družstevnej aliancie v Manchestri.

⁽²⁾ Detto.

⁽³⁾ Stanovisko Výboru regiónov zo 16. júna 2004, CdR 97/2004 v konečnom znení, spravodajca: pani Pellinen, Ú. v. EÚ C 318, 22.12.2004.

však vôbec nebráni v rozvíjaní činností za hranicami Európskej únie. Družstvá tak majú nezanedbateľný dopad na obchodné styky a na svetovú hospodársku dynamiku⁽⁴⁾.

1.8 Po tejto stránke sa úloha a vplyv družstiev uznávajú tak na vnútroštátnej ako aj na svetovej úrovni. Medzinárodná organizácia práce (MOP) v júni 2002 schválila odporúčanie týkajúce sa podpory družstiev⁽⁵⁾, ktoré zdôrazňuje, že „družstvá vo svojich rozličných formách podporujú účasť na hospodárskom a sociálnom rozvoji celej spoločnosti“. Toto odporúčanie bolo prijaté všetkými 25 členskými štátmi EÚ a jeho ratifikácia práve prebieha.

1.9 Na úrovni Európskej únie sú družstvá uznávané v článku 48 zmluvy o EÚ⁽⁶⁾. Komisia venovala tomuto typu spoločností zvláštnu pozornosť v rámci svojho oddelenia pre „remeselnú výrobu, malé podniky, družstvá a vzájomné spoločnosti“. Rada nedávno schválila štatút európskeho družstva a tiež smernicu dopĺňajúcu tento štatút s ohľadom na zapojenie zamestnancov⁽⁷⁾. Prijatie tohto oznámenia je dokladom pretrvávajúceho záujmu Komisie o túto formu spoločnosti.

1.10 Tento záujem zároveň zodpovedá očakávaniam družstiev, ktoré sú nútené čeliť značným výzvam, ak nechcú dopustiť zabrzdenie svojho rozvoja alebo ohrozenie svojej existencie. Vo viacerých nových členských štátoch únie bola táto forma podniku zdiskreditovaná zavádzaním družstiev bývalým režimom. Podobne veľký počet družstiev na trhoch so stále silnejšou konkurenciou musí vynakladať značné prostriedky, aby si udržali svoju konkurencieschopnosť a zároveň zachovali svoje charakteristické vlastnosti a identitu.

2. Hlavné línie oznámenia

2.1 Jeden zo silných akcentov textu oznámenia schváleného 23. februára 2004 spočíva v skutočnosti, že Komisia zdôrazňuje „rastúci význam a pozitívnu úlohu družstiev ako prostriedku na splnenie značného počtu cieľov EÚ“.

⁽⁴⁾ Uznesenie 56/114 schválené na 88. plenárnom zasadnutí Valného zhromaždenia OSN 19. decembra 2001.

⁽⁵⁾ R 193. Odporúčanie týkajúce sa podpory družstiev, 90. zasadnutím Medzinárodnej konferencie práce, 20. júna 2002.

⁽⁶⁾ Článok III-142 Zmluvy o Ústave pre Európu, ktorej ratifikácia práve prebieha.

⁽⁷⁾ Nariadenie č. 1435/2003, Ú. v. EÚ L 207, 18.8.2003; smernica č. 2003/72/CE, Ú. v. EÚ L 207, 18.8.2003. Viď stanovisko EHSV z 26. mája 1992 k návrhu nariadenia Rady týkajúceho sa štatútu európskeho družstva a k návrhu smernice Rady dopĺňajúcej štatút európskeho družstva a upravujúcu úlohu pracovníkov, Ú. v. ES C 223, 31.8.1992.

2.2 Ďalej tiež konštatuje, že potenciál družstiev nebol dostatočne využitý. Aby došlo k náprave, Komisia navrhuje určiť tri hlavné ciele, ktoré uvádza ako súbor dvanástich opatrení, ktoré je potrebné realizovať.

2.2.1 Podpora širšieho využívania družstevnej formy v Európe zviditeľnením a skvalitnením charakteristických znakov sektoru

Ide hlavne o organizáciu štruktúrovanej výmeny informácií a skúseností a o podporu opatrení určených verejným inštitúciami a ekonomickým aktérom.

2.2.2 Skvalitnenie vnútroštátnych družstevných zákonov

Tento cieľ bol vytýčený v rámci schválenia nariadenia o štatúte Európskeho družstva (ED) Radou v júli 2003. Ide tak o zavedenie nariadenia do národných legislatív ako aj o skvalitnenie vnútroštátnych legislatív alebo o podnety k vypracovaniu „vzorových zákonov“. Je potrebné poznamenať, že zvláštnu pozornosť Komisia venuje novým členským štátom únie.

2.2.3 Výraznejšie zohľadnenie družstiev v cieľoch EÚ a podiel družstiev na naplňovaní týchto cieľov

Týka sa hlavne agrárnej politiky a rozšírenia, rozvoja vidieka a regionálneho rozvoja a tvorby pracovných miest.

3. Všeobecné postrehy

3.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor venoval problematike verejných obchodných spoločností a sociálnej ekonomiky vo všeobecnosti veľkú pozornosť.⁽⁸⁾ Rovnako ako Výbor regiónov sa domnieva, že všetky formy podnikania by sa mali podporovať rovnakým spôsobom⁽⁹⁾. Aby výbor zhromaždil reakcie družstevných organizácií a podnikov k oznámeniu, usporiadal formou dotazníka 11. októbra verejnú diskusiu. Táto umožnila konfrontovať návrh Komisie s očakávaním a prioritami družstevného sektora.

⁽⁸⁾ Stanovisko EHSV „Sociálna ekonomika a jednotný trh“, spravodajca: J. Olsson, Ú. v. ES C 117, 26.4.2000.

⁽⁹⁾ Pozri poznámka pod čiarou 3.

3.2 Výbor prijíma priaznivo oznámenie Komisie o podpore družstiev v Európe. Jej realizácia by mala umožniť rozsiahlejšie využívanie tohoto typu podniku, hlavne vďaka výraznejšiemu oceneniu a uznaniu jeho podielu na naplňovaní cieľov Lisabonskej stratégie.

3.3 Výbor však tiež v oznámení skonštatoval, že značné množstvo opatrení plánovaných za účelom zabezpečenia silnejšej podpory družstiev je formulovaných veľmi opatrne, keďže sa často používajú výrazy ako „zvážiť alebo preskúmať možnosti“, alebo tiež „venovať zvláštnu pozornosť niečomu“. Bolo by veľmi žiaduce konkrétnejšie formulovať ciele a stanoviť časový plán ich plnenia.

3.4 Výbor víta pozornosť, ktorú Komisia venuje najmä novým členským štátom únie a kandidátskym štátom. V niektorých z týchto krajín využívanie družstiev za predchádzajúceho režimu viedlo k tomu, že družstvá sú označované za nástroj tohto režimu.

3.4.1 Z tohto dôvodu sa výbor domnieva, že je zvlášť potrebné upozorniť podnikateľov týchto štátov na potenciál družstva, ktorý umožňuje rozvíjať určitú činnosť na základe spoločných zdrojov, záväzkov a rizík podnikania, čo prispieva k väčšej životaschopnosti a trvácnosti projektov. ⁽¹⁰⁾

3.4.2 Výbor je tiež názoru, že je vhodné v týchto nových členských štátoch podporiť nové dynamické hnutia, ktoré sa vytvárajú tak v družstevnom modeli v boji proti sociálnemu vylúčeniu, ako aj v oblasti ekológie a dbať o to, aby sa táto asociačná štruktúra generovaná určitými družstvami nerozložila v dôsledku zmien, ktoré postihujú tento typ podnikania.

3.5 Výbor chápe prístup Komisie, ktorý zdôrazňuje zaradenie družstiev medzi malé a stredné podniky, ale zároveň pripomína, že celý rad družstiev a zoskupení družstiev pokračuje rámcem, ktorým sa definujú MSP v EÚ. Z tohto dôvodu výbor odporúča neobmedzovať návrhy oznámenia iba na tento jediný aspekt. Týka sa to predovšetkým niektorých opatrení EÚ, ako sú napríklad služby podnikom alebo prístupu k financovaniu.

⁽¹⁰⁾ Stanovisko EHSV „Hospodárska diverzifikácia prístupujúcich krajín. Úloha MSP a podnikov sociálnej ekonomiky“, spravodajcovia: Fusco a Glorieux, Ú. v. EÚ C 112, 30.4.2004.

4. Oblasti, ktoré sa týkajú družstiev a vyžadujú výraznejší rozvoj

4.1 Regulačné prostredie

4.1.1 Komisia v celom oznámení pripisuje zvláštny význam družstevnému právu a zvlášť rozličným vnútroštátnym štatútom, ktorým sa toto právo riadi. Výbor tento prístup podporuje, pretože je dôležité, aby pri vykonávaní svojej činnosti mohli družstvá disponovať čo najlepším právnym rámcom tak na vnútroštátnej ako aj na európskej úrovni.

4.1.2 Družstvá inak tiež podliehajú súboru predpisov z oblasti práva spoločností (účtovné, sociálne, konkurenčné a daňové právo...). Ak tieto nebudú zohľadňovať určité špecifiká družstiev, je opodstatnené sa domnievať, že aj pri existencii optimalizovanej družstevnej legislatívy hrozí, že bude rozvoj družstiev narušený.

4.1.2.1 Ako príklad je možné uviesť pôvodný návrh účtovnej normy IAS 32, podľa ktorého by hospodárske podiely členov mali patriť do kategórie cudzieho kapitálu a nie vlastného kapitálu, pretože môžu byť predmetom žiadosti o refundáciu. Vzhľadom na dôsledky tohto ustanovenia pre družstvá bola táto zásada interpretovaná tak, že sa umožňuje výnimka z tohto pravidla s dvoma doplňujúcimi podmienkami ⁽¹¹⁾. Skutočnosť, že pravidlo nebolo revidované, ale že bolo doplnené o výklad pre družstvá, potvrdzuje tézu, podľa ktorej sa táto forma spoločnosti vo všeobecnosti považuje za výnimku vo vzťahu ku kapitálovým spoločnostiam. Ako už bolo uvedené (pozri odsek 3.1), je výbor toho názoru, že družstvo by sa nemalo považovať za výnimku, ale naopak v prípade potreby prispôbiť právny rámec tak, aby zohľadnil špecifiká družstiev.

4.1.2.2 Výbor teda vyzýva Komisiu, aby zohľadnila a konkrétnymi opatreniami uplatnila súlad medzi družstevným právom na jednej strane a inými základnými prvkami právneho prostredia na strane druhej.

4.1.2.3 V tejto súvislosti výbor odporúča, aby skupiny odborníkov, ktoré Komisia poverila vydaním stanovísk k zneniu budúcej legislatívy v tejto oblasti, systematicky zohľadňovali skutočné charakteristické vlastnosti družstiev využívajúc znalosti organizácií, ktoré ich zastupujú ⁽¹²⁾.

⁽¹¹⁾ Spoločenské podiely budú môcť byť považované za kapitál, ak si emitent ponechá bezvýhradné právo odmietnuť refundáciu alebo ak vnútroštátne právo alebo stanoviny subjektu stanovia prah, pod ktorý kapitál nesmie klesnúť.

⁽¹²⁾ V tomto ohľade je zarádzajúce konštatovanie, že skupina odborníkov na podnikové právo na vysokej úrovni, na viacerých miestach citovaná v tomto materiáli, nezahŕňa žiadneho odborníka na družstevné právo.

4.2 Pravidlá hospodárskej súťaže, slobodné zakladanie podnikov a zdaňovanie

4.2.1 **Pokiaľ ide o konkurenčné právo**, výbor otvorene tvrdí, že podobne ako na iné formy podnikov sa na družstvá vzťahujú články 81, 82 a 86 až 88 Zmluvy o ES. Domnieva sa však, že znenie odstavca oznámenia, ktorý odkazuje na článok 81 Zmluvy o ES, nie je jasné, zvlášť keď Komisia uvádza, že „aj keď založenie organizácie družstevného typu nutne neodporuje článku 81 Zmluvy o ES, postup alebo pravidlá prijaté neskôr by sa mohli považovať za prekážku hospodárskej súťaže“⁽¹³⁾. Komisia odporúča lepšiu informovanosť o konkurenčných pravidlách v jednotlivých družstevných sektoroch.

4.2.1.1 Na základe verejnej diskusie zástupcov družstevných sektorov usporiadanej výborom 11. októbra 2004 dospel výbor k názoru, že problém nesúvisí ani tak s neznalosťou pravidiel hospodárskej súťaže ako so skutočnosťou, že tieto pravidlá nie vždy odrážajú špecifiká družstiev. Výbor teda vyzýva Komisiu, aby orientovala svoje pôsobenie aj na orgány, ktoré zodpovedajú za konkurenčnú politiku, s cieľom zvýšiť ich informovanosť o rozličných organizačných formách družstiev.

4.2.1.2 Výbor zdôrazňuje, že pluralita foriem podnikania na trhu je jedným z hlavných prvkov zdravej konkurencie, ale zároveň sa domnieva, že takýto prístup by mohol chrániť pred akoukoľvek diskrimináciou družstiev na základe ich organizácie.

4.2.2 Výbor ďalej upozorňuje na skutočnosť, že v určitých krajinách nie je povolené zakladať družstvá v určitých sektoroch⁽¹⁴⁾. Toto je zjavné ohrozenie **slobody zakladania podnikov**. Táto situácia je o to poľutovaniahodnejšia, že nariadenie o štatúte európskeho družstva potvrdzuje tento zákaz.⁽¹⁵⁾ Výbor teda vyzýva Komisiu, aby preskúmala rozsah a dopad týchto zákazov.

4.2.3 Čo sa týka **zdaňovania** družstiev, výbor podporuje zásadu, podľa ktorej výhody udelené určitému typu podniku musia byť úmerné právnym obmedzeniam a pridanej hodnote spoločnosti⁽¹⁶⁾, ktorá sa s nimi spája. V tejto súvislosti výbor navrhuje Komisii, aby vyzvala členské štáty na preskúmanie možnosti poskytnúť družstvám daňové stimuly podľa ich sociálnej užitočnosti alebo podľa ich príspevku k regionálnemu rozvoju, pričom by boli uplatnené prísne podmienky kontroly rešpektovania družstevných zásad a hodnôt.⁽¹⁷⁾

⁽¹³⁾ Posledný odstavec časti 3-2-7 oznámenia.

⁽¹⁴⁾ Napríklad v Nemecku nie je možné vytvoriť družstvo v sektore výdaja liečiv.

⁽¹⁵⁾ Článok 8-2: „Ak vnútroštátne právo obsahuje osobitné pravidlá alebo obmedzenia vzťahujúce sa na povahu činnosti vykonávanej európskym družstvom (ED) (...), toto právo sa úplne vzťahuje na ED“.

⁽¹⁶⁾ Oznámenie, odstavec 3-2-6.

⁽¹⁷⁾ Stanovisko Výboru regiónov pozri poznámku pod čiarou 3.

4.3 Sociálna zodpovednosť podnikov a riadenie podniku

4.3.1 Sociálna zodpovednosť podnikov (SZP)

4.3.1.1 Globalizácia hospodárstva zvyšuje nároky na rentabilitu podnikov, niekedy na úkor iných spoločenských aspektov. Sociálna zodpovednosť podnikov alebo „dobrovoľné integrovanie sociálnych a ekologických hľadísk podnikmi do ich obchodnej činnosti a ich vzťahov s podielníkmi“⁽¹⁸⁾, nie je pre družstvá novým pojmom. Spájaním ekonomických a sociálnych cieľov a skutočnosťou, že ich fungovanie je založené na jednotlivcovi a na zásadách vnútornej demokracie, tieto spoločnosti svojou podstatou integrujú princípy SOP⁽¹⁹⁾.

4.3.1.2 Výbor ľutuje, že tento aspekt nebol zohľadnený v oznámení a odporúča, aby boli prijaté opatrenia s cieľom podporiť prax družstiev v tejto oblasti⁽²⁰⁾.

4.3.2 Riadenie podnikov

4.3.2.1 Už niekoľko rokov sa výbor s veľkým záujmom zaoberá problematikou podnikového riadenia⁽²¹⁾. Len zriedkakedy sa tieto úvahy zaoberajú družstvami. Je to paradox, pretože značný počet ustanovení vzťahujúcich sa na samotnú organizáciu družstiev priviedol družstevné spoločnosti k tomu, aby zaviedli do praxe špecifické modely riadenia⁽²²⁾. Služby družstevných audítorských asociácií môžu tiež podstatne prispieť k úspechu aktivít družstiev. Tieto asociácie vyvíjajú svoju činnosť v mnohých členských štátoch, z ktorých niektoré majú neprerušenu tradíciu existencie družstiev trvajúcú vyše 100 rokov. Je preto dôležité, aby smernica Európskeho spoločenstva o zákonných auditoch uznala a zahrnila túto inštitúciu družstevného práva.

⁽¹⁸⁾ Zelená kniha: „Podporiť európsky rámec pre sociálnu zodpovednosť podnikov“ KOM(2001) 366 v konečnom znení.

⁽¹⁹⁾ Organizácia sietí spravodlivého podnikania, realizácia podnikových bilancií, vytvorenie európskeho združenia podnikových bilancií....

⁽²⁰⁾ Stanovisko EHSV k Zelenej knihe: „Európsky rámec pre sociálnu zodpovednosť podnikov“, EHSV 355/2002, Spravodajcovia: Hornung-Draus, Engelen-Keffer, Hoffelt, Ú. v. ES C 125, 27.5.2002.

⁽²¹⁾ Stanovisko EHSV k Oznámeniu Komisie pre Radu a Európsky parlament: „Modernizácia práva spoločnosti a posilnenie riadenia podnikov v Európskej únii – plán pre ďalší postup“, Spravodajcovia: G. Ravoet, EHSV 1592/2003, Ú. v. EÚ C 80, 30.3.2004.

⁽²²⁾ Príkladom sú štruktúra a organizácia audítorských družstiev v niektorých štátoch EÚ, napríklad v Nemecku.

4.3.2.2 Výbor sa teda domnieva, že by bolo prospešné začleniť tieto skúsenosti do diskusie o riadení podniku, aby sa táto diskusia obohatila o poznatky a odporúčania, ktoré by sa mohli aplikovať na rozličné spôsoby podnikania.

4.4 Zoskupenie družstiev

4.4.1 Výbor zároveň upozorňuje Komisiu na existenciu skupín zložených z družstiev. Sú to modely podnikania, ktoré jednoznačne uprednostňujú stratégie partnerstva a spolupráce medzi družstvami pred fúziami alebo akvizíciami. Toto umožňuje týmto podnikom čeliť výzvam globalizácie a z nej vyplývajúcej zvýšenej konkurencii a zároveň zachovať a hlásať družstevnú identitu.

4.4.2 Rešpektujúc pravidlá hospodárskej súťaže považuje výbor za vhodné podporiť a rozvíjať také zoskupenia, ktoré umožnia družstvám vyvinúť vlastnú spoločnú značku alebo škálu tovarov a služieb, čo by mohlo ešte väčšmi konsolidovať vplyv družstiev tak na nadnárodnej ako aj na celosvetovej úrovni. Zároveň navrhuje, aby bol tento aspekt v oznámení väčšmi zohľadnený.

5. Poznámky a odporúčania k navrhovaným opatreniam

5.1 Vnímanie a podpora družstevnej praxe (Opatrenie 1-2)

5.1.1 Výbor vyzýva Komisiu, aby podnikla všetky podporné akcie zamerané na zlepšenie vnímania a zohľadnenia vlastností družstiev. Slabé znalosti o družstvách sú v skutočnosti hlavným dôvodom nedostatočného využitia potenciálu družstiev. V tejto súvislosti sa výbor domnieva, že je potrebné overovať, zjednocovať a šíriť osvedčené postupy spojené s týmto osobitým typom podnikania.

5.1.2 Navrhuje hlavne, aby Komisia vyjadrila výraznejšie oficiálne uznanie odporúčaniam č. 193 Medzinárodnej organizácie práce, ktoré predstavuje prvý európsky konsenzus týkajúci sa noriem a podpory družstiev, pretože bolo schválené 25 členskými štátmi EÚ. Výbor taktiež odporúča pripraviť a uskutočniť konkrétne opatrenia, ako napríklad informačnú kampaň o vlastnostiach a podnikateľskom aspekte družstiev, s využitím rozličných videoprojekcií, webovej stránky generálnych riaditeľstiev spoločností, atď. Táto kampaň by bola určená pre ekonomických a sociálnych partnerov a národné orgány štátnej správy.

5.1.3 Výbor okrem toho odporúča, aby sa táto propagačná akcia družstiev tiež konala v rámci všetkých Generálnych riaditeľstiev Komisie. V tomto smere by sa mala zvláštna pozornosť venovať oddeleniam, ktoré podnikajú iniciatívy, ktoré sa priamo dotýkajú družstiev a ich podnikateľského a sociálneho aspektu (GR pre vnútorný trh, GR pre zamestnanosť a sociálne veci, GR pre hospodársku súťaž, GR pre zdravie a ochranu spotrebiteľa ...).

5.2 Štatistické údaje (Opatrenie 3)

5.2.1 Výbor podporuje Komisiu v jej snahe skvalitniť štatistické údaje týkajúce sa družstiev. Vo väčšine štátov únie sú tieto údaje, pokiaľ sú vôbec k dispozícii, zriedkakedy pravidelne aktualizované. Okrem toho sú spôsoby zhromažďovania údajov málokedy homogénne. To predstavuje hlavnú prekážku pri podpore a lepšieho poznania družstiev.

5.2.2 Na zlepšenie tejto situácie Komisia plánuje využívať satelitné účty. Aplikatívny rámec tohto postupu, ktorý pre družstvá nie je ešte určený, bol doteraz testovaný na organizáciách, ktoré nepatria v prvom rade do oblasti obchodu alebo ktoré spadajú medzi neziskové organizácie⁽²³⁾. Výbor zároveň zdôrazňuje, že hospodárske a obchodné aspekty družstiev pri týchto prostriedkoch a spôsoboch musia byť zohľadnené. Je potrebné poznamenať, že verejná diskusia doplnená dotazníkom ukázala, že túto obavu majú aj družstvá.

5.2.3 Aby bolo možné čo najskôr odstrániť nedostatok údajov o družstvách, výbor odporúča tam, kde to bude možné, bezodkladne zabezpečiť spoluprácu medzi štatistickým úradom EÚ Eurostat a národnými úradmi zodpovednými za zber štatistických údajov o podnikoch tak, aby bolo možné triediť údaje o podnikoch v závislosti od ich rozličných právnych štátov.

5.3 Vzdelávanie a podnikavosť (Opatrenie 4)

5.3.1 Výbor považuje za dôležité, aby programy zamerané na vzdelávanie, podnecovanie k podnikaniu a celoživotné vzdelávanie⁽²⁴⁾ zohľadňovali družstevný aspekt. Pripomína, že túto tematiku tiež rozvíja odporúčanie 193 MOP a s potešením konštatuje, že Výbor regiónov taktiež uvádza tento bod vo svojom stanovisku⁽²⁵⁾. Výbor teda podporuje Komisiu v jej snahe sprístupniť a šíriť jestvujúce skúsenosti.

⁽²³⁾ Vid' seminár Komisie z 23. apríla 2004 o vypracovaní metodiky použitia satelitných účtov v sociálnej ekonomike.

⁽²⁴⁾ Napríklad programy Leonardo, Socrates, Erasmus.

⁽²⁵⁾ Vid' poznámka 3.

5.3.2 Výbor okrem toho odporúča uskutočniť analýzu aktuálneho stavu týkajúceho sa zaradenia družstevného podnikania do vzdelávania na školách a na univerzitách. Týmto spôsobom a vďaka vypracovaniu a šíreniu osobitných pedagogických materiálov by mohla Komisia splniť dva ciele: na jednej strane sprístupnenie existujúcich skúseností a na druhej strane zahrnutie družstevného aspektu do vzdelávacích programov.

5.4 Služby na podporu podnikov (Opatrenie 5)

5.4.1 Výbor a Komisia majú spoločné želanie vyzvať tradičné služby na podporu podnikov, aby sa výraznejšie prispôbili špecifickým potrebám družstiev a zároveň pripomínajú, že už existujú špecializované organizácie, ktoré ponúkajú tento typ služieb. Tieto organizácie by mali byť prostredníctvom opatrení Komisie schopné väčšmi rozvinúť a rozšíriť svoju ponuku služieb.

5.4.2 V tomto smere výbor pripomína, že nový viacročný program zameraný na podniky a podnikanie 2006-2010⁽²⁶⁾ neobsahuje žiadnu hlavnú os alebo konkrétnu generálnu líniu konkrétne pre družstvá. Zároveň pripomína, že akčný plán na podporu podnikania⁽²⁷⁾ neobsahuje žiaden odkaz na družstvá, okrem poňatia v duchu „sociálnej ekonomiky“, ktorého formulácia je v tomto dokumente nejasná.

5.5 Prístup k financovaniu (Opatrenie 6)

5.5.1 Výbor vyzýva Komisiu, aby urýchlene pristúpila k plánovanej analýze zaradenia osobitnej zmienky o družstvách do nástrojov Európskeho investičného fondu. V tejto súvislosti bol však výbor informovaný o tom, že toto zaradenie bolo nedávno odmietnuté z dôvodu rovnakého zaobchádzania s jednotlivými právnymi formami podnikov. Výbor teda vyzýva Komisiu, aby upresnila nové konkrétne opatrenia ohľadne prístupu k finančným prostriedkom, pretože druhé hľadisko opatrenia, t.j. dohliadať, aby sa družstvá naďalej mohli zúčastňovať na programoch EÚ, v ničom nemení súčasnú situáciu. Okrem toho by výbor privítal, keby európsky fond mohol vyčleniť významnejšiu časť svojej pomoci pre malé a stredné podniky a družstvá, ktoré po finančnej stránke nedisponujú významnými zárukami.

5.5.2 V tejto súvislosti výbor upozorňuje Komisiu na skutočnosť, že podľa novej dohody o vlastnom kapitále, tzv. Bazilej II, budú banky vo svojej politike financovania podnikov

⁽²⁶⁾ Komunitárny program na podporu podnikania a konkurencieschopnosti podnikov (2006-2011).

⁽²⁷⁾ Oznámenie Komisie „Akčný plán: európsky program politiky podnikania“, KOM(2004) 70 v konečnom znení. Viď Stanovisko EHSV 1198/2004 z 15. septembra 2004, Spravodajca: B. Butters.

povinné väčšmi zohľadňovať ich rizikový profil, hlavne zo zreteľom na ich platobnú schopnosť a ich spôsob riadenia. Toto by mohlo skomplikovať prístup niektorých družstiev k úverom.⁽²⁸⁾

5.5.3 Vzhľadom na špecifickú povahu ich kapitálu (podieľy nie sú kótované na burze, vyplácanie podielov v ich nominálnej hodnote, atď.), majú družstvá niekedy problémy s financovaním svojho rozvoja. Výbor v tomto smere podporuje Komisiu v jej výzve členským štátom so špecifickou družstevnou legislatívou, aby v rámci nej umožnili družstvám vydávať obchodovateľné, úročiteľné podieľy pre investorov – nečlenov za podmienky, že ich účasť nespochybní povahu družstva ani jeho kontrolu členmi družstva⁽²⁹⁾.

5.6 Prínos družstiev v niektorých špecifických oblastiach politiky podnikania (Opatrenie 7)

5.6.1 Výbor súhlasí s názorom Komisie, že družstvo je vďaka svojej forme riadenia zamestnancami vhodným modelom družstva zamestnancov. Výbor navrhuje, aby bola tomuto modelu venovaná väčšia pozornosť v programoch a opatreniach, ktoré Komisia plánuje v tejto oblasti podporovať.

5.6.2 Komisia navrhuje vypracovať štúdiu o družstvách, ktorých hlavným cieľom je plniť potreby spoločnosti. Táto štúdia by tak mohla upozorniť na prínos družstiev k plneniu takýchto cieľov. Výbor však odporúča, aby táto štúdia náležito zdôraznila zvláštnosti vlastné sociálnym družstvám oproti „sociálnym podnikom“⁽³⁰⁾.

5.7 Súdržnosť a skvalitnenie vnútroštátnych legislatív, vypracovanie vzorových zákonov a európske družstvo. (Opatrenia 8, 9, 10, 11)

5.7.1 Výbor pripomína, že regulačné prostredie, v ktorom sa družstvá vyvíjajú, je rovnako dôležité ako spôsoby organizácie, ktoré družstvá používajú na dosiahnutie svojich cieľov a zároveň podporuje prioritu, ktorú Komisia priraduje právnemu štatútu, ktorý sa na ne vzťahuje tak na európskej ako aj na národnej úrovni.

⁽²⁸⁾ Stanovisko EHSV „Schopnosť prispôsobenia sa MSP a podnikov sociálnej ekonomiky zmenám vynúteným hospodárskou dynamikou“ Spravodajca: L. Fusco.

⁽²⁹⁾ Odstavec 3-2-4 Oznámenia.

⁽³⁰⁾ Pod názvom „sociálne podniky“ Komisia odkazuje na skutočnosť, že niektoré členské štáty schválili právne formy podnikov, ktorých hlavným cieľom je plnenie sociálnych cieľov.

5.7.2 Výbor schvaľuje organizovanie stretnutí s národnými úradmi, ktorých cieľom je prerokovať plnenie nariadenia o Európskom družstve a príslušnej smernice. Zároveň odporúča pravidelné sledovanie týchto prípravných prác. Pre porovnanie je potrebné uviesť, že pojem Európska akciová spoločnosť, ktorý nedávno vstúpil do platnosti, bol zahrnutý iba do šiestich vnútroštátnych legislatív.

5.7.3 Pokiaľ ide o vypracovanie vzorových zákonov, považuje výbor za dôležité zdôrazniť, že tento odstavec je formulovaný nejasne. Komisia neodporúča zosúladienie družstevného práva a zároveň predkladá závery skupiny na vysokej úrovni skladajúcej sa z európskych odborníkov na podnikové právo, ktoré naopak zastávajú smerovanie k zosúladieniu družstevného práva.

5.7.4 Výbor si je vedomý skutočnosti, že celý rad článkov nariadenia o európskom družstve obsahuje odkazy na národné legislatívy. Vzhľadom na skutočnosť, že päť rokov po vstupe nariadenia do platnosti bude jeho uplatňovanie predmetom správy, je výbor toho názoru, že v prípade, keď sa majú vypracovať vzorové zákony za účelom harmonizácie družstevnej legislatívy alebo navrhnuť prijatie spoločných pravidiel na európskej úrovni, je nevyhnutné, aby združenia družstiev boli hneď od začiatku zapojené do týchto úvah a prác.

5.7.5 V tomto smere by však výbor rád poďakoval skutočnosť, že verejná diskusia ukázala, že značný počet družstiev si skôr želá upevnenie a posilnenie súčasnej vnútroštátnej družstevnej legislatívy než revíziu za účelom harmonizácie⁽³¹⁾. Podľa nich by takýto prístup mohol priniesť lepšie riešenia problému odklonu od zásady vzájomnosti⁽³²⁾, s ktorým sú niektoré družstvá konfrontované.

5.7.6 Z tohto hľadiska výbor tiež Komisii navrhuje uskutočniť porovnávaciu štúdiu o dopade a rozsahu integrovania ustanovení, ktoré boli doteraz charakteristické pre kapitálové spoločnosti, do niektorých vnútroštátnych družstevných legislatív⁽³³⁾.

5.8 Ciele EÚ (Opatrenie 12)

5.8.1 Výbor podporuje úmysel Komisie oceniť prínos družstiev k plneniu cieľov EÚ prostredníctvom programov EÚ. Zároveň si však kladie otázku ako to dosiahnuť, pretože za súčasného stavu vecí nie je tento účel zahrnutý do rozpočtu.

5.8.2 Oznámenie zvlášť kladie dôraz na oblasť „poľnohospodárskej politiky vo vzťahu k rozšíreniu“, ktorej je venované jedno z opatrení. Výbor podporuje tento aspekt, ale domnieva sa, že je tiež potrebné pripraviť opatrenia týkajúce sa ďalších citovaných oblastí, a to rozvoja vidieka a regionálneho rozvoja, ako aj tvorby pracovných miest.

5.8.3 Vo všeobecnosti považuje výbor za účelné zamerať sa pri plánovaní opatrení na centrum rozvoja družstiev. Táto umožňuje rozšírenie družstevnej praxe z určitej oblasti do iných sektorov činnosti.

6. Závery

6.1 Výbor s potešením prijal uverejnenie tohto oznámenia o podpore družstiev v Európe. Oznámenie nadväzuje na prijatie nariadenia o štatúte európskeho družstva (ED) a vyzdvihuje tým záujem Komisie o družstvá s dôrazom na ekonomické a sociálne aspekty tohto typu podniku a tiež na jeho potenciál realizovať Lisabonskú stratégiu.

6.2 Výbor zvlášť víta prioritu, ktorá bola udelená podpore družstevného podnikania. Neznalosť tejto formy podnikania je v skutočnosti veľkou prekážkou rozvoja družstiev v Európe.

6.3 Výbor síce podporuje hlavné línie tejto správy, ale zároveň sa domnieva, že by bolo žiaduce určité opatrenia definovať konkrétnym spôsobom a vychádzať z vopred určeného časového plánu. Z tohto dôvodu výbor odporúča bezodkladne zaviesť postup monitorovania plánovaných opatrení a nečakať na ich vyhodnotenie po roku 2008, ako to navrhuje Komisia. Do tohto procesu by mali byť zapojené zainteresované združenia družstiev tak na národnej ako aj na medzinárodnej úrovni.

V Bruseli 9. marca 2005

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

⁽³¹⁾ Niektoré národné družstevné organizácie sú tiež proti.

⁽³²⁾ Vo všeobecnosti hovoríme o odklone od princípu vzájomnosti, keď družstvo prestáva byť podnikom v kolektívnom vlastníctve združenia osôb v prospech cudzích investorov. Toto sa uskutočňuje hlavne transformáciou družstva na kapitálovú spoločnosť.

⁽³³⁾ Napr.: V Taliansku bol nedávno vydaný zákon, ktorý povoľuje družstvom vydávanie obligácií.